

JARNO HIETALAHTI

# Ihmisyuden ytimessä

FILOSOFISEN HUMANISMIN IDEA



Gaudemus



Copyright © 2022 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy  
[www.gaudeamus.fi](http://www.gaudeamus.fi)

Kansi: Heikki Rönkkö

KL 11 • UDK 1

ISBN 978-952-345-185-8

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2022

# Sisällys

<b>1 Johdanto</b> .....	19
Mitä filosofinen humanismi on.....	21
Monipäinen humanismi.....	26
Sukellus ihmisyyteen.....	32
Rajallisen täydellinen ihminen.....	38
Ihmisyden kehän laajeneminen.....	43
~ <i>Erilaisuuden filosofia</i> ~.....	48
<b>2 Laajeneva ihmisyyden kehä</b> .....	51
Kielellinen ilottelu ja sen kritiikki.....	54
Antiikista saakka orastava ihmisen arvo.....	56
Ciceron <i>humanitas</i> ja ihmisystävällisyyden korostaminen.....	59
Renessanssi ja humanismin taustaedellytykset.....	62
~ <i>Myötätuntoisen itsereflektion filosofia</i> ~.....	67
<b>3 Ihmisen yleveydestä ja kamaluudesta</b> .....	71
Picon vajavaisuudessaan arvokas ihminen.....	72
Etiikan, dialektiikan ja luonnonfilosofian liitto.....	75
Machiavellin kieroileva hallitsija.....	80
Julkikuvaansa lempeämpi Machiavelli.....	83
~ <i>Ajattelun vinoumien filosofia</i> ~.....	86

<b>4</b>	<b>Huumorin ja järjen kukoistus</b> .....	89
	Moren ihanteiden maailma .....	90
	Hauskuuden sietämätön moraalisuus .....	94
	Erasmus Rotterdamilainen ja järki tuomiolla .....	97
	Uskon arvokkuudesta ja mielipuolisuuden lisäarvosta .....	100
	Suloisen kaistapäinen humanismi .....	102
	~ <i>Huumorin filosofia</i> ~ .....	105
<b>5</b>	<b>Järjen nimiin vannova iloisen täydellinen ihminen</b> .....	110
	Descartesin sielukas ihminen .....	110
	Epäily metodina .....	111
	Kahtia jakautunut ihminen .....	114
	Ihmisyuden kunnioitus .....	117
	Spinozan iloisen järjen ylistys .....	120
	Iloinen pala täydellisyyttä .....	122
	Oman itsen ymmärtäminen .....	123
	Yhteiskunnallinen ihminen .....	126
	~ <i>Vapauden filosofia</i> ~ .....	130
<b>6</b>	<b>Oman maailmansa luova järkevä kujeileva ihminen</b> .....	136
	Kant ja ihminen kaiken mittana .....	140
	Äärettömän arvon tunnustaminen .....	144
	Valistunut rokotekampanja .....	147
	Schiller ja kujeilevan täydellinen ihminen .....	153
	Ristiriitaisen tasapainoinen kujeilevuus .....	157
	Kujeen ja etiikan harmonia .....	160
	~ <i>Itsemääräämisoikeuden filosofia</i> ~ .....	163
<b>7</b>	<b>Sosiaalinen humanismi ja ääretön vapaus</b> .....	167
	Marxin sosiaalinen ihminen ja itsensä kadottaminen .....	168
	Ulkoisten auktoriteettien vastustaminen .....	172
	Sosialistisen humanismin painavat vaatimukset .....	174

Sartren eksistentiaalinen humanismi . . . . .	176
Oksettavan mieletön ihmiselämä. . . . .	178
Epähumaanit salaliittoteoriat . . . . .	179
Epätoivosta toiveikkuuteen . . . . .	181
~ <i>Arvojen filosofia</i> ~ . . . . .	186
<b>8 Tottelemattomuus humanistisena ihanteena . . . . .</b>	<b>191</b>
Frommin humaani yhteiskunta. . . . .	193
Luova tottelemattomuus . . . . .	195
Illuusoiden lumon murtaminen . . . . .	197
Kilpailun kääntäminen yhteistyöksi . . . . .	199
Arendt ja pahuuden arkipäiväisyys . . . . .	202
Loputtoman tavallinen paha . . . . .	205
Historian tuomitsemat . . . . .	206
Kriittisen elämän aakkoset. . . . .	209
~ <i>Kauhun filosofia</i> ~ . . . . .	213
<b>9 Humanistinen suhtautuminen tieteeseen ja ihmiseen. . . . .</b>	<b>216</b>
Kaila ja syvähenkisyys . . . . .	220
Von Wrightin tieteellinen humanismi. . . . .	224
~ <i>Kuoleman filosofia</i> ~ . . . . .	232
<b>10 Antihumanismi, feminismi, transhumanismi ja posthumanismi koetinkivinä . . . . .</b>	<b>235</b>
Antihumanismi. . . . .	237
Sodat humanismin vastalauseena. . . . .	242
Feministinen kritiikki . . . . .	245
Feministinen etiikka . . . . .	250
Feministinen tietoteoria. . . . .	254
Intersektionaalinen feminismi . . . . .	256
Transhumanistinen haave kehittyvästä ihmisyydestä. . . . .	259
Hararin jumalaksi peukaloitu ihminen. . . . .	262

Inhimillisen täydellisyyden käsitteestä .....	265
Posthumanistinen haaste .....	268
Elämän arvokkuudesta .....	271
Eläin nimeltä Derrida .....	273
Kunnioitettavat eläimet .....	277
Humanistinen vastaus .....	278
Myötätuntoinen humanismi .....	281
Suopea mutta vankkumaton humanismi .....	285
~ <i>Ihmisyyden filosofia</i> ~ .....	291
<b>11 Viimeiset sanat</b> .....	296
<b>Viittaukset</b> .....	302
<b>Lisäluettavaa</b> .....	304
<b>Kirjallisuus</b> .....	307
<b>Kiitokset</b> .....	324
<b>Kirjoittaja</b> .....	326